

23 באפריל 2026

לכבוד,

חברי וחברות הוועדה לקידום מעמד האישה ולשוויון מגדרי

הנדון: נייר עמדה בנושא ההשלכות המגדריות של מבצע "שאגת הארי" והצורך במענה מייד

לקראת הדיון שיתקיים ב-27.4.26 בוועדה לקידום מעמד האישה ולשוויון מגדרי בנושא הצעה רגילה לסדר היום בנושא: ההשלכות המגדריות של מבצע "שאגת הארי" והצורך במענה מייד, נבקש להתייחס להשלכות המגדריות של המלחמה המתמשכת בה מצויה ישראל מאז ה-7 באוקטובר 2023, המאופיינת בעצימות גבוהה ובהשקעה מאסיבית של משאבי המדינה בביטחון, בגיוס מילואים מתמשך ונרחב ובצמצום ההוצאה הציבורית בתחומי הבריאות, החינוך והרווחה.

הניסיון והמחקר מלמדים על השפעות מובחנות של תקופות חירום על נשים בהשוואה לגברים. כך עולה גם ממחקר שעורכות ד"ר יעל חסון, מנכ"לית מרכז אדוה, והדס בן אליהו, מנהלת מדעית של מרכז "יודעת" במכון ון ליר בירושלים. המעקב אחר ההשלכות המגדריות של המלחמה המתמשכת הינו משימה מאתגרת בשל מחסור בנתונים מוסדיים, מעודכנים בזמן אמת ומפולחים מגדרית. לפיכך, הדו"ח מתבסס גם על מידע וסקרים עצמאיים שנערכו על-ידי ארגוני חברה אזרחית.

ככלל, ניתן לאפיין דפוסי השפעה של עתות משבר על נשים בהיבטים של השתתפות בשוק העבודה, בעומס הטיפול, בבריאות ובאלימות כלפי נשים. הגידול בהוצאות הצבאיות גורם לצמצום ההשקעה הציבורית בשירותים חברתיים, מצב המוביל לפגיעה מובהקת בציבור הנשים, אשר נסמכות יותר על שירותים חברתיים ועל רשת הביטחון הסוציאלית. נשים גם מהוות רוב בקרב המועסקים בשירותים הללו ולפיכך, הפגיעה בהן כפולה. בנוסף, הקיצוץ בשירותים החברתיים מגביר את עומס הטיפול בילדים, בבני המשפחה ובמשק הבית - עומס המוטל בעיקר על נשים. בתוך כך, לצד השפל בייצוג נשים במוקדי קבלת החלטות בישראל לאורך כל תקופת המלחמה והמבצעים הצבאיים באיראן, בולט גם הגידול החד במספר הנשים שנרצחו על רקע מגדרי. גם מספר הנשים ששוהות במקלטים לנפגעות אלימות נמצא בעליה לאחר ירידה בחודשים הראשונים למלחמה. מהדו"ח עולים מספר ממצאים מרכזיים נוספים:

תעסוקה ופרנסה - קיים דפוס מגדרי בשוק העבודה בעתות משבר: בתחילת המשבר, נשים נדחקות החוצה משוק העבודה בהיקפים גדולים מגברים בשל ההאטה בשוק העבודה. זאת על רקע בידול תעסוקתי שמאפיין את ציבור הנשים בישראל, המרוכזות במשלחי יד הפגיעים במיוחד לכל האטה או פגיעה בשוק העבודה, בשילוב האחריות המוגברת שלהן לטיפול בילדים ובמשק הבית. לפיכך, מצבי חירום מעמיקים דפוסי תעסוקה ממוגדרים כירידה לחלקיות משרה, עדיפות למקום עבודה קרוב לבית ופערי שכר שאינם מצטמצמים. עם זאת, לרוב קיימת התאוששות וקצב חזרה מהירים יותר של נשים לתעסוקה, בהשוואה לגברים. כך למשל עולה מדפוס התעסוקה בחודשים אוקטובר-נובמבר 2023 עם פרוץ המלחמה בין ישראל לחמאס, ובחודשים יוני-יולי 2025, במהלך מתקפת ישראל על איראן וההכרזה על מצב מיוחד בעורף - תקופות בהן מערכת החינוך סגורה וכך גם חלק ממקומות העבודה. פגיעותן של הנשים בשוק העבודה משתקפת גם בנתונים הבאים:

עובדות שעתיות - נשים מהוות רוב (59%) בקרב העובדים השעתיים. הפגיעה בעובדים אלה במצבי החירום הביטחוניים היא כפולה: במקרים רבים הם אינם מפוטרים או מוצאים לחל"ת, אולם המשמרות שלהם מתבטלות או מצטמצמות. לכן שכרם נפגע משמעותית, אך הם אינם זכאים להיכלל במנגנוני הפיצוי המוצעים על-ידי המדינה.

בעלות עסקים קטנים - בסקר שנערך בשנת 2025, על ידי מרכז אדוה בקרב בוגרות העמותה להעצמה כלכלית לנשים עולה, כי 68% מבעלות העסקים הקטנים דיווחו על ירידה בהכנסות על רקע המלחמה. 64% דיווחו על ירידה בהכנסות בעקבות המלחמה מול איראן ב-2025. לצערנו, לא מפורסמים נתונים מוסדיים מפולחים מגדרית ביחס לפגיעה בעצמאים ועצמאיות.

הגנה חלשה בתקופות פגיעות- מעסיקים מגיבים למצבי משבר בשוק העבודה בפניות מוגברות לקבלת היתר לפגיעה בתעסוקת עובדות הזכאיות להגנה על רקע הריון ולידה. לפי דו"ח מנהל הסדרה ואכיפה לשנת 2024, בשנים 2021-2020 ניכרת השפעתה של מגפת הקורונה על שוק העבודה, ובשנים 2024-2023 השפעתה של המלחמה: רוב רובן של פניות המעסיקים מתקבלות ושיעור ההיתרים הניתנים לפגיעה בתעסוקה עומד על 75% או יותר.

עוני וביטחון סוציאלי- מצבי חירום מחריפים את מצבן הכלכלי של נשים אשר בשגרה סובלות מאי שוויון בשוק העבודה וזאת, ללא מערכת תמיכה ציבורית מספקת. בשל כך, הן עלולות להידרדר לחיים בעוני. בנוסף, נשים הן רוב בקרב משפחות חד הוריות (86%) וכ- 25% מהן חיות בעוני (ומעל ל-50% בקרב נשים ערביות). כמו כן, נשים מהוות רוב מקרב ציבור מקבלי הבטחת הכנסה, כך לאורך השנים 2024-2019. שיעורן היה גבוה במיוחד בשנת 2024 ועמד על כ- 62%.

הגירעון הטיפולי- המלחמה חשפה את עומק השחיקה במערך הטיפול הציבורי, בין היתר במקצועות כפסיכולוגיה, עבודה סוציאלית וייעוץ חינוכי - בהם מועסקות בעיקר נשים. הצורך הגובר במענים טיפוליים פגש מערכת הסובלת ממחסור חמור ומתמשך של משאבים וכוח אדם. ביטוייו של המשבר רבים: במחלקות הרווחה ברשויות המקומיות 1,435 תקנים של עובדים סוציאליים אינם מאוישים וקיים צורך באלפי עובדים נוספים; במערכת החינוך מחסור של 2,674 תקנים של פסיכולוגים חינוכיים, לצד 997 תקנים שאינם מאוישים; צורך בתוספת של כ-1,500 משרות של פסיכולוגים קליניים בשירות הציבורי; מחסור של 300 פסיכיאטרים במערכת הציבורית עוד טרם המלחמה.

על רקע כל זאת, קיימת חשיבות רבה לנקיטה בצעדים הבאים:

1. דרישה למתווי פיצויים בעתות משבר, הנקבעים מתוך ראייה מגדרית של מצבן של הנשים בשוק התעסוקה ותוך הכרה בעומס הטיפולי המשפיע על הנשים בעתות חירום.
  2. דרישה לפרסום נתונים מוסדיים בזמן אמת ובפילוח מגדרי- כך בכל הנוגע לפרסום החודשי של סקרי כוח אדם, אשר עליו לכלול נתונים כהיקפי משרה, ענפי עיסוק, מקצועות והיקף עבודות שקופות בפילוח מגדרי, גילאי, גיאוגרפי ולפי לאום. כך גם באשר להצגת נתונים עקביים בנוגע לבידול מגדרי בשוק העבודה ובהשכלה הגבוהה.
  3. יישום החלטת ממשלה 1845 בנושא הטמעת חשיבה מגדרית בגיבוש מדיניות ובקבלת החלטות בעתות חירום.
- ללא שינוי תפיסתי והכרה בחשיבות של הטמעת חשיבה מגדרית בהחלטות הממשלה, הציבור הישראלי כולו ימשיך לשלם את מחיר ההדרה.

בברכה,

ד"ר יעל פרואקטור
מקדמת מדיניות וקשרי ממשל
מרכז אדוה - מידע על שוויון וצדק חברתי בישראל
דוא"ל: yaelproaktor@adva.org